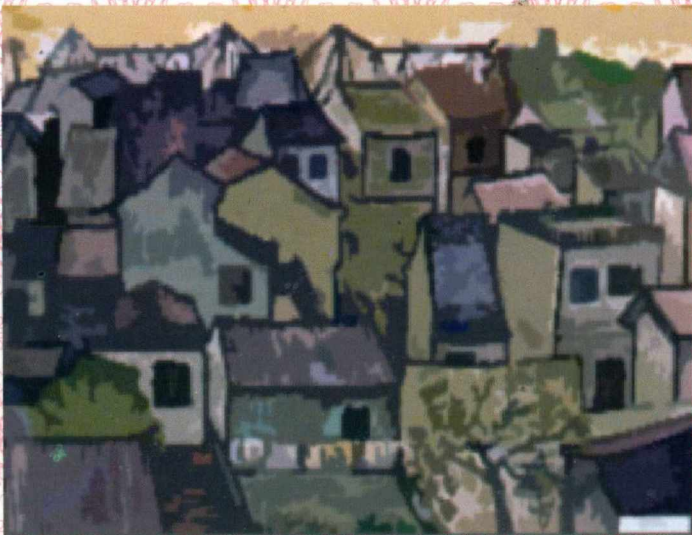

CK.0000065235

GIỚI THIỆU, PHÊ BÌNH
NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG

GS.TS Đinh Xuân Dũng chủ biên

**VĂN HỌC, NGHỆ THUẬT
VIỆT NAM HÔM NAY
MẤY VẤN ĐỀ TRONG SỰ PHÁT TRIỂN**

NGUYỄN
C LIỆU

97

HÀ NỘI

Ban biên tập:

- CN Nguyễn Quang Điền
- CN Phạm Viết Thực
- Th.S Đinh Văn Thuận

**HỘI ĐỒNG LÝ LUẬN, PHÊ BÌNH
VĂN HỌC, NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

GS, TS ĐINH XUÂN DŨNG *chủ biên*

**VĂN HỌC, NGHỆ THUẬT VIỆT NAM HÔM NAY
MẤY VẤN ĐỀ
TRONG SỰ PHÁT TRIỂN**

HÀ NỘI

LỜI GIỚI THIỆU

Thực hiện chức năng, nhiệm vụ theo quyết định của Ban Bí thư Trung ương Đảng, thời gian qua, với sự cộng tác nhiệt tình, trách nhiệm và hiệu quả của các nhà khoa học, các nhà lý luận, phê bình văn học, nghệ thuật, *Hội đồng Lý luận, phê bình văn học, nghệ thuật Trung ương* đã tổ chức các cuộc hội thảo khoa học toàn quốc, trên cơ sở đó xuất bản một số cuốn sách đề cập đến những vấn đề lớn của văn học, nghệ thuật nước nhà (*Văn học, nghệ thuật trong cơ chế thị trường và hội nhập; Tính dân tộc và tính hiện đại trong văn học, nghệ thuật Việt Nam hiện nay; Văn học, nghệ thuật phản ánh hiện thực đất nước hôm nay;...*). Tuy vậy, vẫn còn nhiều vấn đề của đời sống văn nghệ cần được tiếp tục đặt ra, nghiên cứu, trao đổi.

Cuốn sách *Văn học, nghệ thuật Việt Nam hôm nay - Mấy vấn đề trong sự phát triển* là sự cố gắng tiếp theo của *Hội đồng lý luận, phê bình văn học, nghệ thuật Trung ương* nhằm đáp ứng yêu cầu đó. Cuốn sách tập hợp các bài viết được chọn lọc của một số tác giả trong các lĩnh vực văn học, nghệ thuật, do GS. TS Đinh Xuân Dũng, Phó chủ tịch Hội đồng, chủ biên.

Nội dung cuốn sách tập trung bàn về thành tựu, đặc điểm và những vấn đề thời sự đang đặt ra trong sự phát triển văn học, nghệ thuật Việt Nam hôm nay.

Cuốn sách dành phần lớn cho lĩnh vực sáng tác văn học, nghệ thuật, được sắp xếp theo những vấn đề chung và theo từng lĩnh vực văn học, nghệ thuật cụ thể.

Mặc dù đã rất cố gắng trong biên tập, song chắc chắn không tránh khỏi những khiếm khuyết, rất mong được bạn đọc góp ý.

Xin giới thiệu cuốn sách cùng bạn đọc!

BAN BIÊN TẬP

I. NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG

HỒ CHÍ MINH - ANH HÙNG DÂN TỘC VÀ TẦM THỜI ĐẠI CỦA NGƯỜI

GS, TS HÀ MINH ĐỨC

Năm 1911, Hồ Chí Minh đi tìm đường cứu nước trên chuyến tàu Latouche Tréville, rời cảng Nhà Rồng đi đến Pháp. Lấy tên là Văn Ba, làm việc lao công trên tàu và Người đã đến Pháp. Lúc đầu giúp việc cho ông chủ hãng tàu Năm Sao, sau đó được biết có chuyến tàu đi về phía Đông Phi, Người lại xin được đi phục vụ trên tàu. Mỗi lần tàu cập bến ở những nước châu Phi xa lạ, Người lại có dịp lên bờ tìm hiểu cuộc sống. Người dân nhiều nước châu Phi còn ở trong cảnh nghèo khổ dưới chế độ thực dân của Anh và Pháp. Chuyến đi rất vất vả, nhiều lúc biển sóng to gió lớn nhưng Người đã tiếp nhận được nhiều tri thức, hiểu biết về nỗi khổ của người dân châu Phi và tội ác của bọn thực dân Anh và Pháp. Năm 1913, Người đến nước Mỹ, làm lao công ở khách sạn Parker House, nhào bột làm bánh ngọt ở khu hầm khách sạn. Trong thời gian ở Mỹ, Người có dịp thăm khu Hac-lem, nơi ở tồi tàn, khổ khổ của những người da đen Mỹ sinh sống, chứng kiến những cuộc hành hình kiểu Lyn-sơ hết sức man rợ. Đối lập với những mặt đen tối trong xã hội Mỹ là những thành tựu khoa học thể hiện ở những công trình xây

dựng hiện đại của thành phố. Đáng chú ý là Người tiếp nhận được tư tưởng tự do của công cuộc giải phóng và giành độc lập ở Mỹ với những tên tuổi lớn như Lincoln, Jefferson, Washington. Đặc biệt là tư tưởng về quyền của con người, quyền tự do bình đẳng, mưu cầu hạnh phúc mà Jefferson đề xuất trong *Tuyên ngôn độc lập* của nước Mỹ. Sau này Người đã trích dẫn trong *Tuyên ngôn độc lập* của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa đọc ngày 2/9/1945. Rời nước Mỹ, Người trở về nước Anh. Nước Anh, một đế quốc già có rất nhiều thuộc địa mà Nữ hoàng Anh Victoria có lần tuyên bố: “Mặt trời không bao giờ lặn trên đất của Vương quốc Anh”. Ở nước Anh, Người cũng có nhiều điều kiện để tìm hiểu bản chất của chủ nghĩa thực dân Anh, có nhiều điểm tương đồng với chủ nghĩa thực dân Pháp. Người cũng làm công ở khách sạn Cacton với “ông vua đầu bếp” nổi tiếng Etcôphiê. Trong thời gian ở nước Anh, có lúc phải đi làm nhiều công việc hết sức vất vả nhưng Người vẫn tranh thủ dành thời giờ còn lại để đến thư viện đọc sách và dành một số tiền ít ỏi để học tiếng Anh. Dường như ở người thanh niên trẻ tuổi này, trong những ngày ở đất nước người, ngoài việc kiếm sống, thường dành thời gian đều đặn để lên thư viện đọc sách, học ngoại ngữ và tìm hiểu cuộc sống của những người lao động nghèo khổ. Những tri thức của Người tiếp nhận ở nước Anh sau này là vốn hiểu biết để viết nhiều bài trên tờ *Người cùng khổ* về nước Anh và thuộc địa Anh. Hơn ba năm ở nước Anh, Người đã thành thục tiếng Anh, vốn tri thức về các đế quốc tiêu biểu như Mỹ và Anh đã được bồi đắp nhiều. Năm 1917, Người trở về Pháp. Đây là mảnh đất chính mà Người sẽ hoạt động trong nhiều năm tháng. Năm 1918, nhân cuộc Đại chiến thế giới lần thứ nhất kết thúc, lần đầu tiên với danh nghĩa Nguyễn Ái Quốc, một người yêu nước, trình lên Hội nghị Vécxây *Bản yêu sách của nhân dân An Nam* gồm 8 điểm về quyền độc lập tự do của xứ sở Đông Dương và An Nam. Từ một thanh niên yêu nước, Người mở rộng những hoạt động xã hội, tham gia vào Đảng Xã hội Pháp, được quen biết nhiều Đảng viên kỳ cựu, nhiều trí thức có những

tư tưởng tiến bộ. Năm 1920, Người tham gia Đại hội Tua. Trong Đại hội, Người phát biểu và đề xuất ý kiến về việc giải phóng các nước thuộc địa, tố cáo tội ác của thực dân Pháp ở Đông Dương và cuối cùng, Người đứng hẳn về phía tổ chức đảng quan tâm đến cuộc sống của các nước thuộc địa. Từ đây, Đảng Cộng sản Pháp thành lập. Người trở thành một trong những thành viên sáng lập ra Đảng Cộng sản Pháp. Có thể nói, đó là một bước phát triển dài từ một thanh niên yêu nước xứ thuộc địa thành một thành viên của Đảng Cộng sản Pháp và tiếp tục có những hoạt động xã hội mới. Với vốn hiểu biết về tình hình các thuộc địa của Pháp và Anh, Người cùng một số người ở các nước thuộc địa thành lập Hội Liên hiệp thuộc địa vào tháng 7/1921 nhằm “bênh vực quyền lợi của tất cả nhân dân các xứ thuộc địa” (Điều lệ của Hội), và cũng trong thời điểm đó, Hội Liên hiệp thuộc địa quyết định xuất bản báo *Le Paria* (Người cùng khổ). Đây là một diễn đàn của các dân tộc thuộc địa tố cáo tội ác của các chế độ thực dân Pháp, Anh,... kêu gọi đoàn kết đấu tranh. Đây là một tờ báo có tác dụng cổ vũ phong trào của các xứ thuộc địa với những tư liệu rất phong phú và tinh thần đấu tranh mạnh mẽ. Nguyễn Ái Quốc viết nhiều bài báo trên tờ *Le Paria* và nhiều tờ báo khác như *Nhân đạo*, *Đời sống thợ thuyền*. Toàn bộ những bài báo đó sau được bổ sung hoàn thiện và xuất bản trong tác phẩm *Bản án chế độ thực dân Pháp* năm 1925. Sau thời gian hoạt động ở Pháp, Người đến Liên Xô vào năm 1923 tại thành phố Xanh Pê-téc-bua. Ở Liên Xô, hoạt động của Người có nhiều điều kiện thuận lợi. Đây là một dịp để củng cố lý luận Mác Lênin, học tập những kinh nghiệm hoạt động quốc tế, Người học tại trường Đại học Phương Đông đồng thời tham dự nhiều hoạt động của phong trào Cộng sản Quốc tế, phong trào Nông dân Quốc tế và được bầu vào các tổ chức trên với những trách nhiệm quan trọng. Sau hơn một năm ở Liên Xô, ngày 11/11/1924, Người đến Quảng Châu, Trung Quốc và tham gia vào những hoạt động mới của phong trào giải phóng dân tộc. Trước tiên là thành lập Hội Việt Nam Cách mạng thanh niên. Cuối năm

1925, Người tổ chức lớp học chính thức, được ba khóa huấn luyện cho khoảng 75 người, giảng dạy về Chủ nghĩa Mác Lênin, những nguyên tắc hoạt động cách mạng và con đường đấu tranh để giải phóng dân tộc. Những bài giảng được tập hợp và hoàn thiện trong cuốn *Đường cách mệnh*. Đây là một cuốn sách lý luận vừa phổ cập vừa nâng cao, một cẩm nang cho các học viên từ trong nước sang học tập và sau này nhiều người trở thành cốt cán của phong trào cách mạng. Người cho xuất bản báo *Thanh niên*, tờ báo cách mạng đầu tiên của Việt Nam. Tờ báo xuất bản bằng tiếng Việt, ra được 88 số (từ tháng 6/1925 đến tháng 4/1927). Do tình hình chính trị phức tạp, Nguyễn Ái Quốc lại trở lại Liên Xô. Tiếp tục cuộc hành trình vất vả nhiều khó khăn, năm 1930, Người đến Hương Cảng tổ chức việc thành lập Đảng Cộng sản Đông Dương... Trong hoạt động cách mạng, Người cũng trải qua nhiều khó khăn, thậm chí phải chịu đựng cảnh tù đày. Riêng ở Trung Quốc hai lần bị tù. Một lần vào năm 1931 ở Hương Cảng và lần thứ hai từ 1942-1943 trong chuyến đi công tác sang Trung Quốc. Tháng 2/1941, Người trở về nước lãnh đạo phong trào cách mạng, chỉ đạo Hội nghị Trung ương lần thứ Tám, rồi thành lập Mặt trận Việt Minh, các tổ chức cứu quốc, tham gia lãnh đạo trực tiếp phong trào tiên khởi nghĩa cho đến tháng 8/1945 thành lập nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa. Từ 1945-1969, trong 24 năm, Người đã lãnh đạo cách mạng Việt Nam, xây dựng chính quyền cách mạng mới do nhân dân làm chủ, lãnh đạo thắng lợi cuộc kháng chiến chống Pháp rồi chống Mỹ cứu nước. Công lao của Người với dân tộc thật to lớn. Hồ Chí Minh là người anh hùng của dân tộc. Toàn bộ cuộc đời cống hiến cho việc đấu tranh giải phóng dân tộc, đất nước được độc lập tự do, nhân dân được no ấm. Khi Người qua đời, nhân dân trong nước, bè bạn trên thế giới vô cùng tiếc thương. Tên tuổi của Người đã gắn liền với tên tuổi của Việt Nam. Nói đến Việt Nam là nói đến Hồ Chí Minh. Nhà báo Pháp Aubrac nhận xét: “Nhân dân Việt Nam hạnh phúc có được chủ tịch Hồ Chí Minh”. Năm 1990, kỷ niệm 100 năm ngày sinh của Chủ tịch, tổ chức

UNESCO tôn vinh người là anh hùng giải phóng dân tộc, danh nhân văn hóa. Cuộc đời của Người được nhiều chính khách, nhà văn, nhà báo ca ngợi và tìm hiểu để viết nên hàng chục những tác phẩm công phu, có giá trị như Jean Lacouture, W. Duiker, Lady Borton, Kobeler, M. Riffaut, Pierre Brocheux, Hoàng Tranh, Phêlich-Pita-Rô-dri-ghê, Sophie Quinn, Judge... Có thể nói khối lượng hàng mấy trăm bài báo, hàng chục những cuốn sách viết về Người đã ca ngợi, tôn vinh người anh hùng dân tộc Việt Nam mang một tầm thời đại, con người kiệt xuất của thế kỷ XX.

Các chính khách, nhà văn, nhà báo ca ngợi Người trên nhiều phương diện, người chiến sĩ số một suốt đời đấu tranh cho độc lập tự do, vượt lên nhiều thử thách không hề mệt mỏi. Phương châm lớn “Không có gì quý hơn độc lập tự do” không chỉ là phương châm của một dân tộc mà của mọi dân tộc, mọi thời đại. Tờ báo *Băng chứng Thiên chúa giáo* khẳng định: “Hồ Chí Minh đã nêu một chân lý: *một dân tộc dù nhỏ bé nếu có quyết tâm thì có thể chống lại cả những cường quốc quân sự mạnh nhất*”⁽¹⁾. Tờ báo *Tiến lên* của Xri Lanca cũng nhận xét: “Sự lãnh đạo lâu dài và vẻ vang của Người trong cuộc đấu tranh giành tự do ở Việt Nam có ảnh hưởng không chỉ với Việt Nam mà còn ảnh hưởng với quá trình phát triển các sự kiện toàn thế giới”. Trên tờ báo *Time*, nhà báo Stanley Karnow viết: “Dưới con mắt phương Tây, điều dường như không thể tưởng tượng được là Hồ Chí Minh có thể cống hiến sự hi sinh to lớn như ông đã làm”. Tờ *Time* bình chọn Hồ Chí Minh là một trong 100 nhân vật có ảnh hưởng lớn nhất thế kỷ XX⁽²⁾. Sự bình chọn là có căn cứ nhưng con số bình chọn là quá lớn. Nếu xét đến thực chất tài năng, đạo đức của những nhà hoạt động chính trị trong thế kỷ XX thì số lượng ít hơn nhiều lần. Giáo sư Hoàng Tranh trong tác phẩm *Hồ Chí Minh với Trung Quốc* nhận xét: “Chủ tịch Hồ Chí Minh là một nhà cách mạng vô sản lỗi lạc, là một

(1) Theo VNNTX, Báo Văn nghệ 15.5.2011.

(2) Hoàng Tranh, “Hồ Chí Minh với Trung Quốc”. Nxb Sao mới, 1990, tr 7, 8.